

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista sekä valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista sekä valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta (HE 59/2016 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty liikenne- ja viestintävaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- liikenne- ja viestintävaliokunta LiVL 9/2016 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- yksikön päällikkö Sami Kivivasara, valtiovarainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Eeva Lantto, valtiovarainministeriö
- ohjelmapäällikkö Maria Nikkilä, valtiovarainministeriö
- johtava tuloksellisuustarkastaja Pirkko Lahdelma, valtiontalouden tarkastusvirasto
- lainsäädäntöneuvos Leena Vettenranta, oikeusministeriö
- tietohallintojohtaja Tapio Aaltonen, sisäministeriö
- viestintäneuvos Kreetta Simola, liikenne- ja viestintäministeriö
- neuvotteleva virkamies Olli Hyvärinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Teemupekka Virtanen, sosiaali- ja terveysministeriö
- hankintapäällikkö Leena Mäkinen-Jaakkola, Aluehallintovirastojen tietohallintoyksikkö
- toimialajohtaja Mikko Kangaspunta, Valtiokonttori
- tulosalueen päällikkö Tuomo Kouhia, Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus
- johtaja Janne Viskari, Väestörekisterikeskus
- lakimies Hanna Heiskanen, Viestintävirasto
- erityisasiantuntija Pasi Hänninen, Viestintävirasto
- lakimies Janne Kesälahti, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus
- tietopalvelupäällikkö Jarmo Heiskanen, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

- vs. tietotekniikkapäällikkö Kari Miskala, Helsingin kaupunki
- tietoyhteiskunta-asiain päällikkö Heikki Lunnas, Suomen Kuntaliitto
- asiantuntija Jari Konttinen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- koulutusasioiden päällikkö Mika Tuuliainen, Suomen Yrittäjät ry
- lakimies Jussi Mäkinen, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry
- professori Olli Mäenpää

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtioneuvoston kanslia
- maa- ja metsätalousministeriö
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio, tietosuojavaltuutetun toimisto
- Svenska Finlands folkting
- Itä-Suomen aluehallintovirasto
- Verohallinto
- Maanmittauslaitos
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Patentti- ja rekisterihallitus
- Kansaneläkelaitos
- Pohjanmaan liitto
- Uudenmaan liitto
- Oulun kaupunki
- Tampereen kaupunki
- Vantaan kaupunki
- Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
- Palkansaajajärjestö Pardia ry
- Viestinnän Keskusliitto ry
- professori Tomi Voutilainen
- tohtorikoulutettava Teemu Lappi

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista. Lain tarkoituksena on parantaa julkisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvallisuutta, yhteentoimivuutta ja ohjausta sekä edistää julkisen hallinnon toiminnan tehokkuutta ja tuottavuutta.

Tarkoituksena on koota olemassa olevat ja uudet hallinnon yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja koskevat säännökset ehdotettuun lakiin, säätää tarkemmin palvelujen toiminnallisuuksista, palvelutuottajien vastuista ja tehtävistä sekä henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelystä palvelujen tuottamiseksi. Lisäksi säädettäisiin velvollisuudesta ja oikeudesta käyttää yhteisiä palveluja.

Samalla muutettaisiin valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annettua lakia siten, että mainitun lain sääntely koskien yhteisiä sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalveluja kumottaisiin.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

Palvelutuotanto keskitettäisiin pääsääntöisesti Väestörekisterikeskukseen, minkä johdosta Väestörekisterikeskukseen palkattaisiin henkilöitä huolehtimaan palvelujen jatkuvasta tuotannosta. Esityksestä johtuu myös muita taloudellisia vaikutuksia erityisesti Väestörekisterikeskukselle sekä niille viranomaisille ja hallinnonaloille, joilta siirrettäisiin resursseja Väestörekisterikeskukseen.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2016.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleiset näkökohdat

Hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista ehdotetussa laissa on tarkoitus säätää kootusti julkisen hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista, niitä koskevista vaatimuksista, niiden tuottamiseen liittyvistä tehtävistä sekä tuottamiseen liittyvästä henkilö- ja muiden tietojen käsittelystä (1. lakiehdotus). Lisäksi mainitussa laissa säädetään oikeudesta ja velvollisuudesta käyttää yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja sekä tukipalvelujen käytön edellytyksistä. Tukipalvelujen tuotanto keskitetään pääsääntöisesti Väestörekisterikeskukselle.

Hallintovaliokunta pitää esitystä tervetulleena ja katsoo, että sen avulla parannetaan julkisten palvelujen saatavuutta ja tietojen monipuolista hyödyntämistä sekä edistetään julkisten palvelujen yhteentoimivuutta. Ehdotettu laki antaa säädöspohjan tukipalvelujen muodostamalle kokonaisuudelle, jonka palvelunäkymässä hallinnon asiakkaan — kansalaisen, yrityksen tai toisen viranomaisen — on mahdollista tutustua julkishallinnon palveluihin ja tarkastella niitä koskevia tietoja sekä tietoja, joita hänestä on merkitty näiden rekistereihin. Palvelunäkymästä asiakas voi siirtyä eri viranomaisten sähköisiin asiointipalveluihin ja käyttää sähköistä viestinvälityspalvelua. Lailla mahdollistetaan eri viranomaisten julkisten palvelujen käyttö yhdellä kertakirjautumisella ja yhdellä tunnistuskerralla. Käytännössä kysymys on yhden luukun periaatteen toteuttamisesta julkishallinnon digitaalisiin palveluihin.

Olennaista sähköisen asioinnin tukipalveluja ja myös itse sähköisen asioinnin palveluja luotaessa on asiakaslähtöisyyden ja käyttäjänäkökulman huomioon ottaminen, jotta mahdollistetaan ja kannustetaan sähköisten palvelujen käyttämiseen käytännön elämässä. Esimerkiksi toimintojen käytettävyyteen liittyvät näkökohdat on yleensä huomattavasti helpompaa ja kustannustehokkaampaa ottaa huomioon jo suunnitteluvaiheessa. Teknisessä toteutuksessa tulee ottaa huomioon myös esteettömyyden vaatimukset. Nämä seikat sisältyvät muun ohella laissa säädettäviksi ehdotettuihin tukipalvelujen laatuvaatimuksiin, joiden toteuttamisesta palvelutuottaja vastaa. Sekä tukipalvelujen tuottajien että asiointipalveluja tuottavien käyttäjäorganisaatioiden tulee huolehtia myös kielellisten oikeuksien toteuttamisesta voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Valiokunta tähdentää sähköisen asioinnin ja yleisemminkin digitalisaation edistämisen merkitystä kansalaisten ja yritysten näkökulmasta. Sen avulla voidaan laajentaa ajasta ja paikasta riippumattoman asioinnin mahdollisuuksia, vähentää tarpeetonta asiakirjaliikennettä ja nopeuttaa asioiden käsittelyä sekä tehostaa hallinnon toimintaa. Se edellyttää luonnollisesti myös riittäviä ja toimivia laajakaista- tai muita tietoliikenneyhteyksiä. Sähköisten asiointipalvelujen lisääntyessä on

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

tärkeää huolehtia riittävästä tuesta sähköisten asiointipalvelujen käyttöön ja huomioida myös siinä eri käyttäjäryhmien tarpeet. Valiokunta pitää myönteisenä, että ehdotettu laki mahdollistaa asiointivaltuuspalvelun avulla asioinnin yrityksen tai ikääntyvän henkilön puolesta. Valiokunta pitää kuitenkin tarpeellisena, että jatkossakin on tarjolla käyntiasiakaspalvelua sitä tarvitseville.

Lainsäädännön kokoaminen

Valiokunta pitää hallinnon yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja koskevan sääntelyn kokoaamista yhteen lakiin lain tavoitteiden toteuttamisen kannalta perusteltuna. Tietohallintoa ja tietojärjestelmäpalveluita koskevan sääntelyn hajanaisuus on johtanut käytännössä siihen, että ICT-palveluiden kehittämisen ja tuotannon ohjausjärjestelmään on muodostunut rinnakkaisia ja päällekkäisiä ohjausrakenteita. Lainsäädännön kokonaisuus on myös vaikeasti hahmottuva. Ehdotetulla lailla säännellään yhtenäisesti julkishallinnon digitaalisten tukipalvelujen tuottamistapaa ja laatua, viranomaisten välisiä suhteita sekä henkilötietojen käsittelyn erityisvaatimuksia. Valiokunta katsoo, että ehdotetulla lailla selkeytetään olennaisesti nykyistä sääntelyä ja käytäntöä. Tukipalveluiden laatua, saatavuutta, helppokäyttöisyyttä ja tietoturvallisuutta koskevat säännökset ovat keskeisiä hyvän hallinnon periaatteiden toteutumisen kannalta. Osa lain soveltamisalaan kuuluvista hallinnon sähköisen asioinnin tukipalveluista on ollut käytössä jo pitkään, mutta niistä ei ole säädetty muuten kuin palveluiden järjestämiseen liittyvistä tehtävistä. Ehdotettu laki siten myös täydentää sääntelyä tärkeällä tavalla.

Koska hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista ehdotetaan säädettäväksi erillinen laki, valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annettua lakia (1226/2013, jäljempänä TORI-laki) ehdotetaan muutettavaksi siten, että mainitun lain sääntely yhteisistä sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalveluista kumotaan (2. lakiehdotus). TORI-laissa säädettäisiin siten jatkossa yksinomaan valtion yhteisistä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluista.

Tukipalvelujen tuotannon keskittäminen

Sähköisten tukipalvelujen tuotanto keskitetään pääosin Väestörekisterikeskukselle. Verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelua tuottaa Valtiokonttori ja hallinnon karttapalvelua Maanmittauslaitos. Esitys merkitsee olennaista muutosta nykytilaan, jossa tukipalvelujen tuotanto on hajautettuna eri viranomaisilla, mikä tarkoittaa myös sitä, että tukipalvelut ovat nykyään toisistaan erillisiä. Valiokunta pitää palvelutuotannon keskittämistä perusteltuna, sillä se mahdollistaa tukipalvelujen kehittämisen yhtenä kokonaisuutena. Myös tukipalvelujen rahoitus hoidetaan pääsääntöisesti keskitetysti Väestörekisterikeskuksen toimesta, samoin neuvottelut ja sopimusten tekeminen. Tämä tehostaa ja keventää hallintoa.

Muutos on merkittävä erityisesti Väestörekisterikeskukselle, jonka rooli nykyiseen verrattuna muuttuu, kun se jatkossa toimii tukipalvelujen kehittämiseen ja tuottamiseen liittyvissä tehtävissä. Valiokunta katsoo, että Väestörekisterikeskuksella on hyvät valmiudet kokonaisuuden hoitamiseen. Sillä on jo vuodesta 2014 ollut Kansallisen palveluarkkitehtuurin toteuttamisohjelman toteuttamisvastuu. Valiokunta pitää tärkeänä, että Väestörekisterikeskuksen resursseista ja henkilöstön osaamisesta huolehditaan. Lisäksi valiokunta tähdentää tiivistä yhteistyötä Väestörekisterikeskuksen, palvelujen teknisestä ympäristöstä vastaavan Valtion tieto- ja viestintäteknikka-

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

keskus Valtorin sekä käyttöpalveluita tuottavan tahon välillä palveluiden toimivuuden varmistamiseksi.

Palvelutuottajalla on mahdollisuus hankkia palvelun komponentteja yrityksiltä, kuten nykyisin. Selvyyden vuoksi valiokunta toteaa, että tällaisessa tukipalvelujen tuotantoon liittyvässä alihankinnassa ei ole kyse viranomaistehtävän ulkoistamisesta. Vastuu palveluista on aina tukipalvelua tuottavalla viranomaisella, joka vastaa myös alihankkijan toiminnasta kuin omastaan. Kyse on tavanomaisesta tietojärjestelmien ja ohjelmistojen ja niihin liittyvien tukipalvelujen, kuten ylläpidon tai sovelluskehityksen, ostamisesta, jota viranomaiset tekevät yleisesti esimerkiksi erilaisten viranomaiskohtaisten asiointipalvelujenkin tuotannon yhteydessä.

Tukipalvelun tuottaja kilpailuttaa toimittajat oman palvelutuotantonsa tarpeisiin. Palvelutuottaja kerää tietoja käyttäjäorganisaatioiden tarpeista ja sovittaa niitä yhteen alihankkijan tukipalveluun tuottamien komponenttien toiminnallisuuksiin. Asiakas ei tee sopimusta suoraan palvelutuottajan alihankkijan kanssa. Palvelutuottaja tulee todennäköisesti olemaan vahvempi sopimusosapuoli kuin yksittäiset virastot ja laitokset tällä hetkellä ovat. Palvelutuottajan hankintastrategisillä valinnoilla ja hankintapäätöksillä voi olla vaikutuksia ICT-alan markkinoiden sisäiseen tasapainoon riippuen siitä, mitä palveluja keneltäkin hankitaan. Valiokunta pitää sen vuoksi tärkeänä, että hankintoja tehdään suunnitelmallisesti, pitkäjänteisesti, avoimesti ja jatkuvassa vuoropuhelussa ICT-alan markkinatoimijoiden kanssa.

Valiokunnan näkemyksen mukaan ehdotetun lain mukainen palvelujen järjestämistapa mahdollistaa toiminnan ohjaamisen ja johtamisen valtion kokonaistaloudellisuus ja toisaalta myös yksittäiset asiakastarpeet huomioiden siten, että oman tuotannon ja markkinoilta kilpailutettujen alihankkijoiden käyttämisen tarkoituksenmukaisuutta ja kokonaistaloudellisuutta voidaan jatkuvasti arvioida.

Hallinnon yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen ohjaus

Valtiovarainministeriön tehtävänä on ohjata ehdotetussa laissa tarkoitettujen tukipalvelujen järjestämistä, palvelujen laatua sekä näiden palvelujen yhteentoimivuutta ja kokonaisarkkitehtuurin mukaisuutta noudattaen julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annettua lakia (634/2011, jäljempänä tietohallintolaki). Valtiovarainministeriö vastaa tukipalvelujen palvelutuotannon yleishallinnollisesta, strategisesta sekä tieto- ja viestintätekniisen varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ohjauksesta. Lisäksi palvelutuottajien tulosohtaus on valtiovarainministeriöllä. Maanmittauslaitoksen tulosohtauksesta vastaa maa- ja metsätalousministeriö.

Hallintovaliokunta pitää lain tavoitteiden toteutumisen kannalta tärkeänä, että ohjaus ja vastuut on määritelty selkeästi. Valtiovarainministeriön ohjaustehtävä liittyy tietohallintolaissa säädettyihin valtiovarainministeriön tehtäviin. Tietohallintolaissa sekä TORI-laissa ja julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annetussa laissa (10/2015, jäljempänä turvallisuusverkkolaki) säädettyt vastaavat tehtävät muodostavat valtiovarainministeriöön yhtenäisen kokonaisuuden julkisen hallinnon tietohallinnon, valtion yhteisten palvelujen järjestämisen, sähköisen asioinnin sekä valtion ja kuntien tietohallintoyhteistyön ohjauksessa.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

Samalla hallintovaliokunta tähdentää yhteistyön ja muiden hallinnonalojen vaikutusmahdollisuuksien merkitystä organisaatorajat ylittävässä, koko julkista hallintoa koskevassa kokonaisuudessa. Tietohallintolaissa säädetyn julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunnan (JUHTA) tehtäviin kuuluu neuvottelukunnasta annetun asetuksen (163/2013) mukaan muun muassa toimia tarvittaessa julkisen hallinnon sähköiseen asiointiin ja tietohallinnon kehittämiseen, julkisen hallinnon tietohallinnon strategisten suunnitelmien toimeenpanoon sekä kuntien verkostomaiseen tietohallintoyhteistyöhön liittyvien tehtävien valmistelun ohjausryhmänä. Lisäksi myös Väestörekisterikeskus palvelutuottajana kokoaa käyttäjäorganisaatioiden tarpeita tukipalvelujen kehittämistä varten. Ehdotettu laki antaa myös mahdollisuuden muodostaa asiakasohjausta tai palvelutuotannon ohjausta tukevia muita foorumeja julkisen hallinnon sähköisen asioinnin tukipalvelujen kokonaisuuteen.

Tukipalvelujen käyttövelvollisuus ja käyttöoikeus

Hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista ehdotetussa laissa säädetään julkisen hallinnon viranomaisten velvollisuudesta käyttää tiettyjä tukipalveluja. Käyttövelvollisuus on valtion hallintoviranomaisilla, virastoilla, laitoksilla ja liikelaitoksilla. Kunnallisilla viranomaisilla on käyttövelvollisuus niiden hoitaessa laissa niille säädettyjä tehtäviä. Lisäksi kunnallisilla viranomaisilla on oikeus käyttää kaikkia tukipalveluja myös muissa tehtävissään. Myös tuomioistuimilla ja muilla lainkäyttöelimillä on vastaava velvollisuus käyttää tiettyjä tukipalveluja.

Kaikilla julkisen hallinnon viranomaisilla, itsenäisillä julkisoikeudellisilla laitoksilla, eduskunnalla virastoineen ja valtion talousarvion ulkopuolisilla rahastoilla sekä lailla tai lain nojalla annetulla asetuksella tai lain nojalla annetulla valtion hallintoviranomaisen päätöksellä julkista hallintotehtävää itsenäisesti hoitamaan asetetuilla on oikeus käyttää kaikkia tukipalveluja laissa säädetyn julkisen hallintotehtävän hoitamiseksi. Lisäksi myös lakiin perustuvan sopimuksen nojalla julkista tehtävää hoitavalla taholla on pääsääntöisesti oikeus käyttää tehtävässään tukipalveluja. Sen käyttöoikeudesta tunnistuspalveluun, verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalveluun sekä viestinvälityspalveluun päättää tukipalvelun tuottaja.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin myös edellytyksistä, joilla käyttövelvollisuudesta voidaan poiketa. Poikkeaminen on mahdollista vain, jos viranomaisen on teknisistä tai toiminnallisista tai kustannustehokkuuteen taikka tietoturvasuuteen liittyvistä syistä välttämätöntä käyttää toiminnassaan tai sen osassa muuta palvelua. Poikkeamista haetaan asianomaiselta palvelutuottajalta. Tarvittaessa valtiovarainministeriö päättää käyttöoikeudesta.

Esimerkiksi turvallisuusverkkolain 2 ja 3 §:ssä määritellyn käyttövelvoitteen piiriin kuuluvassa toiminnassa käytettävien korkean varautumisen ja turvallisuuden tason täyttävien järjestelmien ja järjestelmäympäristöjen integroiminen alemman tietoturvatason ratkaisuihin ei välttämättä ole aina mahdollista tai tarkoituksenmukaista. Käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen mukaan mainitussa toiminnassa ei pääsääntöisesti tulisi käyttää ainakaan yksinomaan tukipalveluja, esimerkiksi palveluväylää, silloin kun on kyse tiedonvaihdosta, joka edellyttää korotetun tason tietoturvasuutta tai korkeaa varautumista. Korotetun tietoturvatason vaatimusten täyttymiseen voidaan päästä esimerkiksi palveluväylän osalta erityisin järjestelyin. Muussa toiminnassaan esimerkiksi asiointipalvelussa myös turvallisuusverkkolain mukaiset toimijat ovat velvoitettuja käyttämään tukipalveluja silloin, kun käytöstä poikkeamiselle ei ole muuta perustetta ja liittämi-

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

nen toteutetaan lain 17 §:n mukaisesti siten, ettei tukipalvelun tai asiointipalvelun tietoturvasuus tai toiminnallisuus vaarannu.

Julkisen hallinnon organisaatioille myönnetään kansallisen palveluarkkitehtuurin toteuttamisohjelman palvelujen käyttöönottoon valtion talousarviosta (28.70.03) tukea vuosien 2016 ja 2017 aikana. Tukea myönnetään palveluväylän, palvelunäkymien, palvelutietovarannon, tunnistamisen palvelun sekä asiointivaltuuspalvelun käyttöönottoon.

Kansallisen palveluarkkitehtuurin toteuttamisohjelmassa on tunnistettu sellaiset kansallisella tasolla keskeiset tukipalvelut, joita usea toimija tarvitsee osana omaa asiointipalveluiden tuotantoon. Hallintovaliokunta pitää tarkoituksenmukaisena ja kustannustehokkuuden kannaltakin perusteltuna, että nämä palvelut tuotetaan kertaalleen koko julkishallinnon tarpeisiin. Samalla palveluntarjoaja voi suunnata omat resurssinsa korkeamman tuottavuuden tehtäviin, kun osa asiointipalvelua tukevista komponenteista on jo valmiiksi toteutettu ja hyödynnettävissä maksutta.

Kaikki kansallisen palveluarkkitehtuurin toteuttamisohjelmassa kehitetyt palvelut toteutetaan avoimella lähdekoodilla, joka sallii niiden hyödyntämisen myös kaupallisessa toiminnassa. Yksi keskeinen näkökulma hallituksen esityksessä onkin tukipalveluiden laaja käyttöoikeus myös yksityisellä sektorilla. Yrityksille arvioidaan syntyvän uusia liiketoimintamahdollisuuksia tukipalveluista muodostuvan alustan päälle syntyvistä palveluista. Valiokunnan käsitys on, että tämä tarjoaa yrityksille aikaisempaa monipuolisemmat mahdollisuudet toimia julkisen hallinnon palveluntuottajina ja -toteuttajina.

Sähköinen tunnistaminen

Ehdotetun lain 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädettäisiin luonnollisen henkilön tunnistuspalvelusta, joka mahdollistaa henkilön vahvan sähköisen tunnistamisen vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa (617/2009, jäljempänä tunnistuslaki) tarkoitettuja tunnistusvälineitä hyödyntäen. Tunnistuspalvelu hallinnoi tunnistustapahtumaa ja välittää väestötietojärjestelmästä henkilön yksilöintiä koskevat tiedot käyttäjäorganisaatiolle. Tällä mahdollistetaan se, että käyttäjä voi yhden verkkoselailuistunnon aikana siirtyä julkishallinnon organisaation palvelusta toiseen esimerkiksi palvelunäkymästä asiointipalveluun ja takaisin ilman, että hänen tarvitsee tunnistautua uudelleen.

Eduskunnan käsiteltävänä on samanaikaisesti hallituksen esitys tunnistuslain muuttamiseksi (HE 74/2016 vp), josta liikenne- ja viestintävaliokunta on antanut mietinnön LiVM 18/2016 vp. Tunnistuslaissa määriteltäisiin myös jatkossa sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajat niin, että ne tarjoavat tunnistuspalveluja ennalta rajaamattomalle käyttäjäpiirille. Hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista ehdotetun lain 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa palvelussa on sitä vastoin kyse tunnistuksen välityksen tarjoamisesta rajatulle käyttäjäpiirille. Tämän vuoksi luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun palveluntuottajana Väestökisterikeskus ei toimi tunnistuslaissa tarkoitettuna tunnistusvälityspalvelun tarjoajana eikä näin ollen kuulu sähköisen tunnistamisen kansalliseen luottamusverkostoon. Sen sijaan Väestökisterikeskus on puheena olevia palveluja tarjotessaan tunnistuslain näkökulmasta yleisölle tarjottavia tunnistuspalveluja hyödynnettävän organisaation roolissa, ja se ostaa tunnistuspalveluja kansallisesta luottamusverkostosta.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

Pankeilla on tunnistuspalvelujen luotettavuuden kannalta keskeisessä ns. ensitunnistamisessa merkittävä rooli, koska pankkitunnisteiden suuresta käyttäjämäärästä johtuen ensitunnistaminen on käytännössä monissa tapauksissa joko ainoa mahdollinen tapa tehdä ensitunnistaminen sähköisesti tai se on ainakin helpointa toteuttaa pankkitunnisteiden avulla. Hallintovaliokunta kiinnittää liikenne- ja viestintävaliokunnan tavoin huomiota siihen varsin suureen ihmisryhmään, jolla ei ole mahdollisuutta saada pankkitunnisteita. Tällä hetkellä esimerkiksi luottotietojen menettäminen vaikeuttaa sekä verkkopankkitunnusten että mobiilitunnisteiden saamista, koska tunnisteet ovat yksi osa asiakkuutta. Kansalaisvarmenteen käytettävyyttä rajoittaa se, että käyttöön tarvitaan kortinlukija.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan verkkopankkitunnusten osalta on peruspankkipalveluiden direktiivin (maksutileihin liittyvien maksujen vertailukelpoisuudesta, maksutilien siirtämisestä ja mahdollisuudesta käyttää perusmaksutilejä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/92/EU) kansallista toimeenpanoa varten valmisteltavana lakiehdotus, jossa pankeille ehdotettaisiin velvoitetta antaa asiakkaalle pankkitilin yhteydessä yleiskäyttöiset tunnukset. Direktiivi edellyttää tunnisteita, joilla pääsee hoitamaan pankkiasiointia.

Selvityksen mukaan mobiilitunnisteissa tavoitellaan vastaavaa tilannetta. Nykyisin mobiilivarmenne on saatavissa operaattoreiden omassa luottamusverkostossa olevien operaattoreiden kaikkiin ns. post-paid-liittymiin. Lisäksi ilmeisesti yksi operaattori olisi tuomassa mobiilivarmenteen tämän vuoden aikana myös pre-paid-liittymiin. Mobiilivarmenne on saatavissa myös työsuhde-liittymiin, jos työnantaja ei ole sen aktivointia erikseen kieltänyt.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että pyritään löytämään ratkaisuja, joiden avulla jokaisen henkilön olisi mahdollista saada vahva sähköinen tunniste oman valintansa mukaan. Vahvan sähköisen tunnisteiden saaminen on edellytys sähköisten asiointipalvelujen käytölle. Lähtökohtana tulisi myös olla, että henkilö pääsisi samoilla tunnisteilla sekä julkisen että yksityisen sektorin palveluihin.

Hallinnon asiakkaan oikeusturva

Tukipalveluja voivat hyödyntää kansalaiset, yritykset ja toiset viranomaiset. Palvelutuottajana on viranomainen, jonka tehtävänä on virkavastuulla tuottaa tukipalveluja noudattaen viranomaistoimintaa koskevia yleislakeja sekä ehdotetussa laissa palvelutuotannolle asetettuja vaatimuksia. Hyvän hallinnon takeista säädetään perustuslaissa ja hallintolain (434/2003) 2 luvussa. Hallintolain lakia sovelletaan kaikkeen hallintotoimintaan. Hallintoasian käsittelyä koskevia hallintolain säännöksiä sovelletaan varsinaiseen hallintopäätöksen tekemiseen ja myös julkisen palvelun toteuttamiseen ja muunlaisiin tosiasiallisiin toimiin.

Tukipalveluista vain osa, kuten palvelunäkymä, on itsenäisiä tukipalveluja suhteessa hallinnon asiakkaaseen. Useat tukipalvelut, kuten tunnistuspalvelu ja verkkomaksamisen palvelu, toimivat taustalla osana viranomaisten asiointipalveluja. Viranomaisten asiointipalveluista säädetään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003). Lisäksi sähköisestä asioinnista on sääntelyä erityislaeissa.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

Hallintovaliokunta toteaa, että virkavastuuta ja hallinnon yleisiä oikeusturvakeinoja koskevat säännökset sekä se, että laatu- ja muiden vaatimusten noudattaminen on palvelutuottajana toimivan viranomaisen vastuulla, ovat keskeisiä hyvän hallinnon takeiden ja hallinnossa asioivan oikeusturvan kannalta. Ehdotetussa laissa säädetään palvelutuottajaa velvoittavista tukipalvelujen laatu- ja tietoturvaluusvaatimuksista, tietojärjestelmää koskevista vaatimuksista, toiminta- ja ilmoitusvelvollisuudesta häiriötilanteissa sekä varautumisesta häiriötilanteisiin. Lisäksi palvelutuottajan on raportoitava tukipalvelujensa toimivuudesta ja tietoturvaluudesta säännöllisesti sekä ilmoitettava niihin liittyvistä poikkeamista viivytyksettä valtiovarainministeriölle tai sen osoittamalle viranomaiselle.

Hallinnossa asioivan on tukipalveluihin liittyen mahdollista saattaa asiansa palvelutuottajan käsiteltäväksi. Hallintoviranomaisena palvelutuottajalla on hallintoasian käsittelyssä ratkaisupakko. Hallinnon asiakkaalla on myös mahdollisuus saattaa asia rikosilmoituksella poliisin käsiteltäväksi sekä yleisessä tuomioistuimessa vahingonkorvausasiassa käsiteltäväksi. Lisäksi asiakas voi tehdä hallintokantelun ylemmille viranomaisille tai laillisuutta valvoville viranomaisille.

Valiokunta toteaa, että pääsääntöisesti tukipalvelut eivät itsessään ole oikeuksia tai veloitteita luovia palveluja, vaan hallinnon asiakas hoitaa viranomaisasiointiaan asiointipalveluissa. Vastuu asiointipalvelujen toiminnasta on kullakin viranomaisella. Mikäli henkilöllä on teknisiä ongelmia asiointipalvelun käytössä, hän todennäköisesti ottaa yhteyttä asiointipalvelua ylläpitävään viranomaiseen, joka selvittää, johtuuko ongelma sen omista järjestelmistä vai tukipalvelusta. Viranomaisia koskee hallintolain mukainen neuvontavelvollisuus. Viranomaisen on siten annettava neuvoja muun muassa siitä, miten sen toimivaltaan kuuluva hallintoasia pannaan vireille ja miten sen käsittelyssä on meneteltävä. Viranomaisen tulee esimerkiksi antaa kyseistä asiointitapahtumaa koskevien säännösten perusteella asiakkaalle menettelyohjeita, mikäli tämä ei ole teknisen virheen takia pystynyt hoitamaan asiaansa.

Käyttäjälle ehdotetaan säädettäväksi nimenomaisesti oikeus saada palvelutuottajalta niitä tietoja, joita käyttäjän tukipalvelun käytöstä on tallennettu (14 §). Näitä tietoja hyödyntäen käyttäjällä on esimerkiksi mahdollisuus osoittaa, onko tukipalvelu toiminut asianmukaisesti, kun hän on hoitanut asiaansa hallinnon kanssa. Näitä tietoja käyttäjä voi myös hyödyntää, mikäli hän haluaa käyttäjäorganisaationa olevan viranomaisen kanssa asioidessaan osoittaa jonkin menettelyllisen puutteen johtuneen joko tukipalvelun taikka viranomaisen asiointipalvelun virhetoiminnallisuudesta. Myös käyttäjäorganisaation tiedonsaantioikeudet turvaavat osaltaan hallinnon asiakkaan asemaa mahdollisten asioinnissa ilmenneiden ongelmatilanteiden selvittämisessä. Muutoksenhakuviranomaisen lisäksi viranomaisen voi hallintolain 50 §:n mukaan myös itse korjata päätöksessään olevan virheen, jos se on johtunut päätöstä tehtäessä tapahtuneesta menettelyvirheestä.

Hallinnon asiakkaan oikeusturvaa suojaavat omalta osaltaan ehdotettuun lakiin sisältyvät säännökset henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelystä palvelutuotannossa sekä siinä käsiteltävien tietojen säilyttämisestä, luovuttamisesta ja tietoturvaluudesta. Yhteisen sähköisen asioinnin tukipalvelujen tuottamisen edellyttämään henkilö- ja muiden tietojen käsittelyyn sovelletaan ehdotetussa ja muussa laissa säädetyn lisäksi henkilötietolakia (523/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999).

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

Valtiontukisäännösten ja kansalliseen kilpailuneutraliteettiin liittyvät näkökohdat

Hallituksen esityksen perusteluissa on tarkasteltu yhteisten sähköisten tukipalvelujen rakentamista, operointia ja käyttöä valtiontukisäännösten ja kansallisen kilpailuneutraliteettisääntelyn näkökulmasta. Esitetyn palvelukokonaisuuden arvioidaan soveltuvan markkinoille sähköisten palveluiden yhteentoimivuutta ja digitaalisen liiketoiminnan kehitystä tukevana kokonaisuutena. Esityksen mukaan on kuitenkin mahdollista, että erityisesti tukipalveluiden tarjoaminen on luonteeltaan taloudellista toimintaa, joka tulee sekä kilpailuneutraliteettisääntelyn että valtiontukisäännösten piiriin. Mikäli ehdotetun lain mukaisten palvelujen tarjoaminen yksityiselle sektorille katsottaisiin joltain osin olevan taloudellista toimintaa ja muutoinkin kilpailuneutraliteettisääntelyn vastaista, olisi asiaa hallituksen esityksen mukaan lähtökohtaisesti arvioitava kilpailulain (948/2011) 30 b §:n mukaisesti välittömästi lainsäädännöstä seuraavana menettelynä tai rakenteena sekä yleiseen etuun liittyvän tehtävän hoitamisena.

Hallintovaliokunnan käsityksen mukaan, vaikka kansallisen palveluarkkitehtuurin osana tarjottavia palveluja arvioidaankin lähtökohtaisesti kilpailulain 30 b §:n mukaisesti välittömästi lainsäädännöstä seuraavana menettelynä tai rakenteena sekä yleiseen etuun liittyvän tehtävän hoitamisena, minkä tahansa kansalliseen palveluarkkitehtuuriin tai sen täytäntöönpanoon liittyvän menettelyn tai rakenteen ei kuitenkaan voida katsoa välttämättä kuuluvan kilpailulain 30 b §:n soveltamisalaan. Kilpailu- ja kuluttajaviranomaisella on toimivalta soveltaa kilpailulain 30 a §:ää ja puuttua kansalliseen palveluarkkitehtuuriin tai sen täytäntöönpanoon liittyvään rakenteeseen tai menettelyyn, mikäli kilpailulain 30 b §:n soveltamisalasta ei tosiasiasa ole olemassa.

Koska sekä valtiontukisäännösten että kansallisen kilpailuneutraliteettisääntelyn soveltuvuuteen katsotaan liittyvän tulkinnanvaraisia näkökohtia, hallituksen esityksessä on pidetty tarkoituksenmukaisena, että menettelyjen ja rakenteen vaikutuksia ja hyväksyttävyyttä varaudutaan arvioimaan toiminnan vakiinnuttua muutaman vuoden kuluttua lain voimaan tulosta. Valiokunta pitää kansallisen palveluarkkitehtuurin kilpailuvaikutusten seuraamista tarpeellisena. On ymmärrettävää, että lain kaikkia vaikutuksia ei voida riittävällä varmuudella ja kokonaisuutena arvioida kovin pian lain voimaan tulon jälkeen. Saadun selvityksen mukaan lain toiminnalliset vaikutukset tulevat arvioitaviksi joka tapauksessa toiminnan käynnistymisestä lähtien. Valiokunta katsoo, että myös kansallisen palveluarkkitehtuurin kilpailuvaikutuksia tulisi arvioida lähtökohtaisesti toiminnan käynnistymisestä lähtien.

Henkilöstön asema

Palvelujen keskittämisestä Väestörekisterikeskukseen seuraa jonkin verran henkilöstön siirtoja. Siirtyvän henkilöstön asemasta säädetään lakiehdotuksen 28 §:ssä. Valtorista siirtyy Asiointitili- ja Avoindata.fi-palveluja hoitava työsopimussuhteinen henkilöstö Väestörekisterikeskukseen virkasuhteeseen. Valtiokonttorista siirtyvät lakkautettavan suomi.fi-palvelun tuotantoon liittyvät virat ja niihin nimitetyt virkamiehet Väestörekisterikeskukseen virkamieslain (750/1994) 2 luvun nojalla. KEHA-keskuksesta toteutetaan Yrityssuomi.fi-palvelun tuotannosta henkilösiirtoja Väestörekisterikeskukseen. Verohallinnosta siirtyvät KATSO-palveluun liittyvät virat ja niitä hoitavat virkamiehet. Yhteensä Väestörekisterikeskukseen siirtyviä henkilöitä on noin 15. Siirtojen lisäksi Väestörekisterikeskukselle on tulossa noin 25 uutta tehtävää ja valtiovarainministeriön jatkuvan palvelun ohjaukseen kaksi tehtävää. Valtiokonttorin on arvioitu mahdollisesti tar-

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

vitsevan yhden henkilön työpanoksen verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelun tuottamista varten.

Henkilösiirrot määräytyvät sen mukaan, milloin tehtävät siirtyvät. Pääsääntöisesti henkilöt siirtyvät hoitamaan siirtyvään palveluun liittyviä tehtäviä ja siirroissa noudatetaan samoja henkilöstöpoliittisia periaatteita ja toimintamalleja. Työssäkäyntialuetta koskevat laissa säädetyt edellytykset otetaan huomioon henkilöstösiirtoja koskevan yhteistoimintamenettelyn yhteydessä. Suoraan lain nojalla siirtyvien henkilöiden palkkaukseen noudatetaan periaatteita, joita eri palkkausjärjestelmien yhteensovittamisesta on kirjattu valtion virka- ja työehtosopimuksen allekirjoittamispöytäkirjaan.

Tehtävien järjestämisestä koskevassa siirtymäsäännöksessä (27 §) asetetaan tehtävien siirroille tarkaraja. Tehtävä- ja henkilöstösiirtojen toteuttamisen ajankohta täsmentyy myöhemmin. Uusilla tehtävillä on vaikutusta myös muutoin Väestörekisterikeskuksen organisointiin. Hallintovaliokunta korostaa, että muutosten valmistelun tulee tapahtua asianmukaisessa yhteistoiminnassa henkilöstön kanssa.

Yhteenveto

Teknologian kehittyminen, eri organisaatioiden palveluarkkitehtuurien elinkaaret sekä organisatoriset ja toiminnalliset muutokset edellyttävät nopeaa vastekykyä hankkeilta ja järjestelmiltä. Sen vuoksi on tärkeää, ettei sääntely muodostu tarpeettoman yksityiskohtaiseksi. Tietyistä asioista on säädettävä lailla, tietyistä asioista voidaan antaa säännöksiä asetustasolla. On myös asioita, jotka voidaan jättää muun ohjauksen tai hyvien käytäntöjen varaan. Valiokunta pitää ehdotettua sääntelyä varsin tasapainoisena kokonaisuutena.

Hallintovaliokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä jäljempänä esitetyin muutoksin ja tästä mietinnöstä ilmenevin kannanotoin. Koska ehdotettu sääntelykokonaisuus on uutta ja digitaalisen toimintaympäristön ja hallinnon toimintatapojen muutos jatkuu, valiokunta pitää tarpeellisena, että ehdotetun lainsäädännön toimivuutta ja vaikutuksia, kilpailuvaikutukset mukaan lukien, seurataan ja arvioidaan.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista

1 §. Lain tarkoitus ja soveltamisala. Pykälän 3 momentin mukaan viestien ja välitystietojen käsittelyyn sovelletaan tietoyhteiskuntakaarta (917/2014), jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä. Erityisesti lakiehdotuksen 3 §:n 7 kohdassa määritelty viestinvälityspalvelu liittyy tietoyhteiskuntakaareen. Viestinvälityspalvelulla tarkoitetaan palvelua, jonka avulla käyttäjäorganisaatio ja käyttäjä voivat lähettää toisilleen sähköisiä viestejä ja jota hyödyntäen asiakirja voidaan antaa tiedoksi sähköisesti tai postitse. Muun muassa liikenne- ja viestintävaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt hallintovaliokunnan huomiota ehdotetun lain ja tietoyhteiskuntakaaren väliseen suhteeseen.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

Tietoyhteiskuntakaaren 17 luvussa säädetään sähköisen viestin ja välitystietojen käsittelystä. Lain 247 § sisältää yleisen velvollisuuden huolehtia tietoturvallisuudesta. Tietoyhteiskuntakaaren sisältyy lisäksi teleyrityksiä koskevia pidemmälle meneviä tietoturvasääntöjä, jotka eivät tule sovellettaviksi ehdotetun lain viestinvälityspalveluun muun muassa sen yhteenliitettävyyden ja käyttäjäpiirin rajatun luonteen vuoksi.

Lakiehdotuksen 4 luvussa säädetään tukipalveluja ja niiden käyttöä koskevista vaatimuksista, kuten laatu- ja tietoturvasääntöistä, häiriöilmoituksista ja varautumisesta. Lakiehdotuksen 4 luvun sisältämät tukipalvelujen toteuttamista koskevat tietoturvasääntöiset ovat hallintovaliokunnan näkemyksen mukaan yksityiskohtaisempia kuin tietoyhteiskuntakaaren 247 § ja tulisivat siten erityislakina sovellettaviksi tietoyhteiskuntakaaren sijaan. Tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi hallintovaliokunta kuitenkin katsoo, että esitettyä sääntelyä on syytä täsmentää viestinvälityspalveluun liittyviltä osin, ja ehdottaa, että 3 momentin viittausta tietoyhteiskuntakaareen täydennetään viestinnän välittämistä koskevalla maininnalla. Maininta selkeyttäisi sitä, että myös tietoyhteiskuntakaaren viestinnän välittämiseen kohdistuva tietoturvasääntely on sovellettavissa viestinnän välittämiseksi katsottavaan tukipalveluun, jos tässä tai muussa laissa ei toisin säädetä.

3 §. Tukipalvelut. Pykälän 1 momentin 4 kohdassa on viittaus vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annettuun lakiin (617/2009). Eduskunnan käsiteltävänä on samanaikaisesti hallituksen esitys mainitun lain muuttamiseksi, jossa ehdotetaan muutettavaksi myös lain nimeä (LiVM 18/2016 vp — HE 74/2016 vp). Lainmuutoksen on tarkoitus tulla voimaan 1.7.2016 eli samanaikaisesti hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annettavan lain kanssa. Tämän vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa, että lakiviittaus 1 momentin 4 kohdassa muutetaan liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnön mukaisesti viittaukseksi lakiin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista.

Pykälän 2 momentin mukaan valtiovarainministeriön asetuksella voidaan antaa sen hallinnonalalla toimivan viranomaisen tehtäväksi tuottaa ja kehittää myös muuta kuin 1 momentissa tarkoitettua tukipalvelua edellyttäen, että palvelun tuottamisessa ei käytetä julkista valtaa.

Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan näihin muihin tukipalveluihin ei pykälän 1 momentissa kuvattuja palveluja vastaavassa määrin sisälly hallinnossa asioivan henkilötietojen käsittelyä tai muita oikeusturvan kannalta merkityksellisiä piirteitä. Tässä tarkoitettuja tukipalveluja ovat esimerkiksi Valtorin tällä hetkellä TORI-lain 5 §:n 4 momentin nojalla tuottama palvelu, jonka avulla viranomaiset voivat tarjota sähköisiä lomakkeita asiointipalveluissaan, sekä avoindata.fi-palvelu, joka kokoaa ja tarjoaa keskitetysti saataville yhteentoimivuuden ohjausta ja kehittämistä koskevia tietoja ja palveluja sekä avoimia tietoaaineistoja. Selvityksen mukaan lomakkeiden tuottaminen on tarkoitus lopettaa lähivuosina. Avoindata.fi-palvelu on tarkoitus määrätä jatkossa Väestörekisterikeskuksen tehtäväksi. Kyseisen 2 momentin mukaisia tukipalveluja voisivat käyttää viranomaiset ja muut julkista tehtävää hoitavat siten kuin lain 5 §:ssä säädetään. Mainittujen tukipalvelujen tarjoamisesta yksityisille säädettäisiin lakiehdotuksen 8 §:n 3 momentin mukaan valtiovarainministeriön asetuksella. Palvelut olisivat käyttäjäorganisaatiolle 25 §:n mukaisesti maksuttomia.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen valossa asetuksenantovaltuus on huomattavasti rajatumpi kuin säännöksen sanamuoto antaisi ymmärtää. Myös liikenne- ja viestintävaliokunta on kiinnittänyt esitettyyn asetuksenantovaltuuteen huomiota. Hallintovaliokunta toteaa, että esitetyssä asetuksenantovaltuudessa on kysymys hallinnon asiakkaan kannalta hyvin vähämerkityksellisistä tukipalveluista, joissa ei käytetä julkista valtaa. Asetusta sovellettaisiin vain valtiovarainministeriön omalla hallinnonalalla, ja kysymyksessä voidaan katsoa olevan lähinnä teknisluonteisia ja ministeriön toimeenpanovaltaan kuuluvia asioita. Säännöksen sanamuodon mukaan asetuksella annettaisiin viranomaiselle tehtävä, mutta sen luonne lähenee valiokunnan näkemyksen mukaan tehtäviä, jotka voitaisiin periaatteessa antaa myös osana tulosohjausta. Huomionarvoista on myös se, että kyseisiin tukipalveluihin ei ole käyttövelvoitetta. Hallintovaliokunta pitää valtiovarainministeriölle osoitettua asetuksenantovaltuutta välttämättömänä liikkumavarana hallinnon sähköisten asiointipalvelujen tuotannossa ilmenevien vähäisempien tarpeiden täyttämiseksi. Valiokunta kuitenkin katsoo, että 2 momentin säännöstä on asianmukaista täsmentää niin, että asetuksen antamisen edellytyksenä säännöksessä jo todetun lisäksi on, että palvelu on luonteeltaan tekninen, hallinnossa asiointia tai julkisten tietojen saatavilla pitämistä palveleva tukipalvelu.

Valiokunnan ehdottama muutos rajaa myös sitä, missä määrin 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tukipalveluja on tarkoituksenmukaista ja mahdollista tarjota yksityisille valtiovarainministeriön 8 §:n 3 momentin perusteella antaman asetuksen nojalla. Valiokunnan käsityksen mukaan esimerkiksi avoindata.fi, jota jo nykyisin käytetään myös yksityisten tietoineistojen julkaisemiseen, voisi olla sellainen tukipalvelu, jota tarjotaan myös yksityisille julkaisualustana avoimen tiedon saatavuuden edistämisen tarkoituksessa. Lisäksi valiokunta korostaa, että lakiehdotuksen 8 §:n 3 momentin mukaisella asetuksella ei voida laajentaa mahdollisuutta tarjota 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tukipalveluja, esimerkiksi viestinvälityspalvelua, yksityisille.

5 §. Tukipalvelujen käyttö julkisessa tehtävässä. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi valtion hallintoviranomaisia, kunnallisia viranomaisia sekä tuomioistuimia ja muita lainkäyttöelimiä koskevasta tukipalvelujen käyttövelvoitteesta. Pykälän *2 momentissa* säädetään julkisen hallinnon viranomaisia ja julkista tehtävää hoitamaan asetettuja toimijoita koskevasta oikeudesta käyttää tukipalveluja. Pykälän *3 momentti* sisältää säännökset siitä, mitä tukipalveluja lakiin perustuvan sopimuksen nojalla tai muulla kuin 2 momentin perusteella julkista tehtävää hoitavat saavat käyttää ja että tiettyjen tukipalvelujen tarjoamisesta 3 momentissa tarkoitetuille organisaatioille päättää kyseistä tukipalvelua tuottava palvelutuottaja.

Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa on esimerkinomaisesti selostettu, mitä viranomaisia ja muita toimijoita pykälässä tarkoitettut tahot voisivat olla. Valiokunta toteaa, että jossain määrin voi muodostua tulkinnanvaraiseksi se, onko käyttäjäorganisaatio puhtaasti yksityinen toimija vai pykälän 3 momentissa tarkoitettu julkista tehtävää hoitava taho. Tulkinnanvaraisuutta saattaa syntyä myös sen suhteen, onko organisaatio katsottava pykälän 2 momentin vai 3 momentin mukaiseksi toimijaksi. Valiokunta katsoo, että tällaisten tilanteiden varalle on tarpeen säätää menettelystä, jolla voidaan ratkaista käyttäjäorganisaation oikeutta koskeva epäselvä tilanne. Tämän toteuttamiseksi valiokunta ehdottaa, että 3 momentin viimeistä virkettä täydennetään säännöksellä, jonka mukaan kyseistä tukipalvelua tuottava palvelutuottaja tarvittaessa päättää myös siitä, onko käyttäjäorganisaatio tässä momentissa tai 2 momentissa tarkoitettu organisaatio. Lisäksi valiokunta ehdottaa mainittuun virkkeeseen tehtäväksi kielellisen täsmennyksen.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

24 §. Oikaisuvaatimus. Pykäläehdotuksen mukaan palvelutuottajan tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea oikaisua palvelutuottajalta.

Hallintovaliokunta toteaa, että tukipalvelujen käyttövelvollisuutta koskevaa päätöksentekoa sääntelevän 7 §:n mukaan palvelutuottajan on ennen asian ratkaisemista annettava hakijalle mahdollisuus saattaa asia valtiovarainministeriön ratkaistavaksi. Valtiovarainministeriö voi myös omasta aloitteestaan tai palvelutuottajan pyynnöstä ottaa pykälässä mainittujen edellytysten täytyessä asian ratkaistavakseen. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että myös valtiovarainministeriön 7 §:ssä tarkoitettuihin päätöksiin haetaan ensi vaiheessa oikaisua. Valiokunta ehdottaa tätä koskevan säännöksen lisäämistä pykälän *uudeksi 2 momentiksi*, jolloin hallituksen esityksessä ehdotetun pykälän 2 momentti siirtyy *3 momentiksi*.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 59/2016 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 59/2016 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Tämän lain tarkoituksena on parantaa julkisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvallisuutta, yhteentoimivuutta ja ohjausta sekä edistää julkisen hallinnon toiminnan tehokkuutta ja tuottavuutta.

Tässä laissa säädetään julkisen hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista, niitä koskevista vaatimuksista, niiden tuottamiseen liittyvistä tehtävistä sekä tuottamiseen liittyvästä henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelystä. Lisäksi tässä laissa säädetään oikeudesta ja velvollisuudesta käyttää yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja sekä palvelujen käytön edellytyksistä.

Jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä, yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen tuottamisen edellyttämään henkilö- ja muiden tietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sekä viestinnän välittämiseen ja viestien ja välitystietojen käsittelyyn tietoyhteiskuntakaarta (917/2014).

Julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämistä ja varmistamisesta säädetään julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetussa laissa (634/2011).

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *tukipalvelulla* yhteistä sähköisen asioinnin tukipalvelua, jota käyttäjäorganisaatio käyttää asiointipalvelunsa tai muun sille kuuluvan tehtävän taikka sen tarjoaman palvelun tukena;
- 2) *palvelutuottajalla* tukipalvelun tuottajaa;
- 3) *käyttäjäorganisaatiolla* viranomaista, muuta julkista tehtävää hoitavaa tai yksityistä, joka käyttää tukipalvelua;
- 4) *asiointipalvelulla* käyttäjäorganisaation vastuulla olevaa sähköisen asioinnin palvelua;
- 5) *käyttäjällä* henkilöä, joka käyttää tukipalvelua hallinnon asiakkaan ominaisuudessa.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

2 luku

Tukipalvelujen tuotanto ja käyttö

3 §

Tukipalvelut

Yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja ovat:

- 1) tiedonvälityskanava, jonka avulla käyttäjäorganisaatiot voivat siirtää ja luovuttaa tietovarantoihinsa sisältyviä tietoja ja tarjota asiointipalveluja (*kansallinen palveluväylä*);
 - 2) palvelu, joka kokoaa käyttäjäorganisaatioiden palveluja koskevia yhdenmukaisesti kuvattuja tietoja ja tarjoaa ne keskitetysti julkisesti saataville ja hyödynnettäväksi (*palvelutietovaranto*);
 - 3) palvelu, jossa käyttäjä voi tarkastella palvelutietovarannon tietoja sekä tietoja, jotka hänestä taikka hänen edustamastaan luonnollisesta henkilöstä tai organisaatiosta on merkitty käyttäjäorganisaatioiden rekistereihin (*palvelunäkymä*);
 - 4) luonnollisen henkilön tunnistuspalvelu, joka tunnistaa julkisen hallinnon sähköisiä palveluja käyttävän luonnollisen henkilön **vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa (/)** tarkoitetun tunnistuspalvelun tarjoajan palvelua käyttäen, hallinnoi tunnistustapahtumaa sekä luovuttaa väestötietojärjestelmästä henkilön yksilöintiä koskevat tiedot käyttäjäorganisaatiolle;
 - 5) sellaiset tunnistuspalvelut ja tunnistamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelut, joissa voidaan käyttää muutakin tunnistusmenetelmää kuin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa tarkoitettua vahvaa sähköistä tunnistamista;
 - 6) asiointivaltuuspalvelu, joka tarjoaa käyttäjäorganisaatiolle henkilön toimintakelpoisuutta ja toimivaltaa tai muuta tahdonilmaisua koskevan tiedon;
 - 7) viestinvälityspalvelu, jonka avulla käyttäjäorganisaatio ja käyttäjä voivat lähettää toisilleen sähköisiä viestejä ja jota hyödyntäen asiakirja voidaan antaa tiedoksi sähköisesti tai postitse;
 - 8) verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelu, joka mahdollistaa maksujen maksamisen käyttäjäorganisaatiolle sen asiointipalvelussa;
 - 9) hallinnon karttapalvelu, joka tarjoaa käyttäjäorganisaatiolle mahdollisuuden käyttää ja yhdistää sähköisissä palveluissaan tietoaineistojaan ja paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain (421/2009) mukaisessa kansallisessa paikkatietoinfrastruktuurissa tarjottavaa tietoa.
- Valtiovarainministeriön asetuksella voidaan antaa sen hallinnonalalla toimivan viranomaisen tehtäväksi tuottaa ja kehittää myös muuta kuin 1 momentissa tarkoitettua tukipalvelua edellyttäen, että **palvelu on luonteeltaan tekninen, hallinnossa asiointia tai julkisten tietojen saatavilla pitämistä palveleva tukipalvelu eikä sen** tuottamisessa ei käytetä julkista valtaa.

4 §

Palvelutuottajat

Väestörekisterikeskus tuottaa ja kehittää 3 §:n 1 momentin 1 – 7 kohdissa tarkoitettuja tukipalveluja.

Valtiokonttori tuottaa ja kehittää 3 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettua tukipalvelua.

Maanmittauslaitos tuottaa ja kehittää 3 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettua tukipalvelua.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

Valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tuotannosta ja käytöstä säädetään valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetussa laissa (1226/2013).

5 §

Tukipalvelujen käyttö julkisessa tehtävässä

Seuraavat julkisen hallinnon viranomaiset ovat velvollisia käyttämään 3 §:n 1 momentin 1—4, 7 ja 8 kohdassa tarkoitettuja tukipalveluja kun tukipalvelu on käytettävissä ja kyseistä tukipalvelua vastaavan itsenäisesti hankitun palvelun palvelusopimus on päättynyt, jollei viranomainen ole teknisistä tai toiminnallisista tai kustannustehokkuuteen taikka tietoturvallisuuteen liittyvistä syistä välttämätöntä käyttää toiminnassaan tai sen osassa muuta palvelua:

- 1) valtion hallintoviranomaiset, virastot, laitokset ja liikelaitokset;
- 2) kunnalliset viranomaiset niiden hoitaessa laissa niille säädettyjä tehtäviä;
- 3) tuomioistuimet ja muut lainkäyttöelimet.

Julkisen hallinnon viranomaiset, itsenäiset julkisoikeudelliset laitokset, eduskunta virastoi-neen ja valtion talousarvion ulkopuoliset rahastot sekä lailla tai lain nojalla annetulla asetuksella tai lain nojalla annetulla valtion hallintoviranomaisen päätöksellä julkista hallintotehtävää itse-näisesti hoitamaan asetetut saavat käyttää kaikkia tukipalveluja laissa säädetyn julkisen hallinto-tehtävän hoitamiseksi. Kunnalliset viranomaiset saavat käyttää kaikkia tukipalveluja myös muis-sa tehtävissään.

Lakiin perustuvan sopimuksen nojalla tai muulla kuin 2 momentissa tarkoitettulla perusteella julkista tehtävää hoitavat saavat käyttää tässä tehtävässään muita tukipalveluja paitsi tunnistus-palveluja ja verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelua sekä viestinvälityspalvelua. Näiden tarjoamisesta tässä momentissa tarkoitetuille organisaatioille päättää kyseistä tukipalve-lua tuottava palvelutuottaja, joka tarvittaessa päättää myös siitä, onko käyttäjäorganisaatio tässä momentissa tai 2 momentissa tarkoitettu organisaatio.

6 §

Palvelutietovarannon ja palvelunäkymän käyttö

Tukipalvelujen käyttöön veloitetun käyttäjäorganisaation on tarjottava tuottamiaan palveluja sekä sen järjestämisvastuulla olevia palveluja koskevat julkiset tiedot palvelutietovarantoon saa-taville. Sama koskee käyttäjäorganisaatiota, jolla on oikeus käyttää palvelutietovarantoa, jos se päättää käyttää oikeuttaan.

Tukipalvelujen käyttöön veloitetun käyttäjäorganisaation on tarjottava rekistereihinsä mer-kittyjä luonnollista henkilöä tai organisaatiota koskevia tietoja tietojen kohteen tai tämän toimi-valtaisen edustajan saataville palvelunäkymässä. Velvollisuus koskee tietoja, joita käyttäjäorga-nisaatio muutoinkin tarjoaa tietoverkon avulla tietojen kohteille nähtäväksi sekä tietoja, jotka ovat tietojen kohteelle yleisesti hyödyllisiä tämän hoitaessa asioitaan sähköisesti. Sama koskee käyttäjäorganisaatiota, jolla on oikeus käyttää palvelunäkymää, jos se päättää käyttää oikeuttaan.

Käyttäjäorganisaatio päättää Väestörekisterikeskusta kuultuaan 2 momentissa tarkoitetuista tiedoista. Väestörekisterikeskuksella on päätöksellään oikeus rajoittaa 1 ja 2 momentissa tarkoi-tettujen tietojen tarjoamista, jos rajoittaminen käytetyn tukipalvelun luonne huomioon ottaen on

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

tarpeen. Tukipalvelun käytön kieltämisestä tai estämisestä muutoin säädetään 8 §:n 4 momentissa.

7 §

Tukipalvelujen käyttövelvollisuudesta päättäminen

Tukipalvelun käyttöön velvoitetun on käyttövelvollisuudesta poiketakseen haettava velvollisuudesta poikkeamista kyseistä tukipalvelua tuottavalta palvelutuottajalta. Palvelutuottajan on ennen kielteisen päätöksen antamista annettava hakijalle mahdollisuus saattaa asia valtiovarainministeriön ratkaistavaksi. Valtiovarainministeriö voi myös omasta aloitteestaan tai palvelutuottajan pyynnöstä ottaa asian ratkaistavakseen, jos kyse on tässä laissa tarkoitetun yleisen ohjauksen tai julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksen kannalta merkittävästä asiasta.

8 §

Yksityisten käyttöoikeus ja käytön kieltäminen

Yksityiset yhteisöt, säätiöt ja elinkeinonharjoittajat saavat käyttää kansallista palveluväylää tietojen siirtoon.

Yksityiset yhteisöt, säätiöt ja elinkeinonharjoittajat saavat tarjotessaan palvelujaan yleisölle käyttää:

- 1) palvelutietovarantoa palvelujaan koskevien tietojen tarjoamiseen;
- 2) palvelunäkymiä ja asiointivaltuuspalvelua, jos niillä on oikeus käsitellä asiakkaidensa henkilötunnusta tai muuta tietojen pyytämässä tai näyttämässä tarvittavaa yksilöivää tunnusta palvelujensa tarjoamisessa.

Valtiovarainministeriön asetuksella voidaan säätää yksityisten yhteisöjen ja elinkeinonharjoittajien oikeudesta käyttää 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tukipalveluja.

Väestörekisterikeskus voi päätöksellään kieltää tukipalvelun käytön tai estää sen kokonaan tai osittain sellaiselta yksityiseltä yhteisöltä, säätiöltä tai elinkeinonharjoittajalta:

- 1) jonka tietojärjestelmää ei voida tietoturvallisuuden vaarantumisesta johtuvista syistä liittää tukipalveluun;
- 2) joka ei huolehdi palvelutietovarantoon tai palvelunäkymään tarjoamansa tiedon oikeellisuudesta;
- 3) jonka tukipalvelun käytön poliisi- tai syyttäjäviranomainen on pyytänyt estämään sen vuoksi, että on todennäköisiä syitä epäillä tukipalvelua käytettävän rikoksen tekemiseen;
- 4) jonka tietojen tarjoamisen palvelutietovarantoon tai palvelunäkymään saataville voidaan todennäköisin syin katsoa loukkaavan jonkun oikeutta korvausvastuun muodostavalla tavalla ja se, jonka oikeutta voidaan katsota loukatun pyytää käytön kieltämistä, eikä kiellon kohteena oleva kahden viikon määräajassa esitä hyväksyttävää perustetta tietojen saatavilla pitämiseksi;
- 5) jonka tietojen saatavilla pitämisen tai tukipalvelun käyttämisen muutoin tuomioistuimella on lainvoimaisella päätöksellään kieltänyt.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

3 luku

Henkilö- ja muiden tietojen käsittely palvelutuotannossa

9 §

Palvelutuotannossa säännönmukaisesti hyödynnettävät tietolähteet

Väestörekisterikeskuksella on oikeus sille tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi käsitellä teknisen käyttöyhteyden avulla seuraaviin tietojärjestelmiin tallennettuja tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja noudattaen tätä lukua:

1) väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitettusta väestötietojärjestelmästä henkilön nimeä, henkilötunnusta, sähköistä asiointitunnusta, kansalaisuutta, asiointikieltä, äidinkieltä, kuolinpäivää, edunvalvontaa, toimintakelpoisuuden rajoittamista, edunvalvontavaltuutusta ja lapsen huoltoa koskevia tietoja sekä yhteystietoja ja tietoa turvakiellosta;

2) holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitettusta holhousasioiden rekisteristä henkilön edunvalvontaa, toimintakelpoisuuden rajoittamista ja edunvalvontavaltuutusta koskevia tietoja;

3) yhdistyslaissa (503/1989) tarkoitettusta yhdistysrekisteristä yhdistystoimintaa ja yhdistysten vastuuhenkilöitä koskevia tietoja;

4) kaupparekisterilaissa (129/1979) tarkoitettusta kaupparekisteristä ja yritys- ja yhteisötietolaissa (244/2001) tarkoitettusta yhteisötietojärjestelmästä elinkeinotoimintaa harjoittavia ja niiden vastuuhenkilöitä koskevia tietoja;

5) säätiölaissa (487/2015) tarkoitettusta säätiörekisteristä säätiöitä ja niiden vastuuhenkilöitä koskevia tietoja.

10 §

Valtuutusten ja muiden tahdonilmaisujen rekisteröinti

Väestörekisterikeskus pitää asiointivaltuuspalvelun tarjoamiseksi rekisteriä luonnollisten henkilöiden antamista ja yhteisöjen puolesta annetuista asioista koskevista valtuutuksista ja muista tahdonilmaisista. Väestörekisterikeskus voi asiointivaltuuspalvelun tarjoamisessa välittää myös muiden viranomaisten tallentamia valtuutusta ja muita tahdonilmaisuja koskevia tietoja, jos näitä tietoja tallentava viranomainen on antanut Väestörekisterikeskukselle luvan tietojen välittämiseen eikä toiminta vaaranna asiointivaltuuspalvelussa välitettävien tietojen luotettavuutta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun tahdonilmaisun rekisteröiminen edellyttää, että tahdonilmaisun antaja tunnustetaan luotettavasti luonnollisen henkilön tunnistuspalvelua käyttäen tai muulla sellaisella tunnistusmenetelmällä, joka on tietoturvallinen ja todisteellinen. Lisäksi tahdonilmaisun rekisteröimisen edellytyksenä on, että Väestörekisterikeskus pystyy varmistamaan henkilön toimintakelpoisuuden ja tarvittaessa toimivallan 1 momentissa tai 9 §:ssä tarkoitetuista rekistereistä.

Väestörekisterikeskus hyväksyy valtiovarainministeriötä sekä Viestintävirastoa kuultuaan 2 momentissa tarkoitetut muut tunnistusmenetelmät kuin luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

Väestörekisterikeskuksen on huolehdittava siitä, että hyväksytyjen menetelmien käyttöä koskevat tiedot ovat maksutta saatavissa yleisen tietoverkon kautta.

Väestörekisterikeskuksen on huolehdittava tallennetun tahdonilmaisun sisällön eheydestä ja että tahdonilmaisun hyväksymistä ja sitä edeltävää henkilön tunnistamista koskeva tieto pystytään yhdistämään tahdonilmaisun sisältöön.

11 §

Sähköistä tiedoksiantomenettelyä koskevan suostumuksen rekisteröinti ja rekisterimerkinnän luotettavuus

Viestinvälityspalvelun palvelutuottaja pitää viranomaistoimintaan liittyvän sähköisen tiedoksiannon toteuttamista varten rekisteriä käyttäjien antamista sähköistä tiedoksiantomenettelyä koskevista yleisistä suostumuksista.

Suostumusten rekisteröimisessä noudatetaan mitä 10 §:n 2—4 momentissa säädetään tahdonilmaisujen rekisteröimisessä noudatettavasta menettelystä. Suostumusten rekisteröimisessä voidaan myös teknisesti hyödyntää 10 §:ssä tarkoitettua rekisteriä.

Viranomainen voi tiedoksiantoa suorittaessaan luottaa 1 momentissa tarkoitettuun rekisteriin merkittyyn tietoon. Tiedoksiantamisen tavoista säädetään erikseen.

12 §

Tietojen käsittely palvelutuotannossa

Väestörekisterikeskuksella on oikeus käsitellä 9 §:ssä tarkoitettuja henkilö- ja muita tietoja sen vastuulle kuuluvien tukipalvelujen tuottamiseksi ja kehittämiseksi.

Palvelutuottajalla on rekisterinpitäjänä oikeus käsitellä sen vastuulle kuuluvan tukipalvelun käytöstä tallennettuja tietoja tukipalvelussa tapahtuneen tietojenkäsittelyn oikeellisuuden osoittamiseksi taikka muutoin sen vastuulle kuuluvan tukipalvelun tuottamiseksi ja kehittämiseksi sekä toimivuudesta ja tietoturvallisuudesta huolehtimiseksi. Tiedot on poistettava rekisteristä välittömästi sen jälkeen, kun käsittelylle ei ole enää tässä momentissa tarkoitettua perustetta. Perustetta ja käsittelyn tarvetta on arvioitava vähintään viiden vuoden välein, jollei laista muuta johdu.

Väestörekisterikeskuksella on oikeus luonnollisen henkilön tunnistuspalvelua tarjotessaan luovuttaa henkilön käyttämää asiointipalvelua ylläpitävälle käyttäjäorganisaatiolle henkilön nimeä, henkilötunnusta ja sähköistä asiointitunnusta koskeva tieto, jos käyttäjäorganisaatiolla on lain perusteella oikeus käsitellä mainittuja tietoja.

Väestörekisterikeskuksella on asiointivaltuuspalvelua tarjotessaan oikeus 9 §:ssä tarkoitettuihin julkisen hallinnon tietojärjestelmistä haettujen henkilön toimintakelpoisuutta ja toimivaltaa koskevien tietojen sekä 10 §:n 1 momentin nojalla ylläpitämänsä valtuutuksia ja tahdonilmaisuja koskevan rekisterin perusteella koostaa ja luovuttaa käyttäjäorganisaatiolle välttämättömät tiedot toimintakelpoisuuden rajoituksen tai toimivaltuuden taikka muun tahdonilmaisun olemassaolon toteamiseksi.

Palvelutuottajalla on oikeus viestinvälityspalvelua tarjotessaan luovuttaa käyttäjäorganisaatiolle 11 §:n 1 momentissa tarkoitettua rekisteristä tiedoksiantamisen suorittamiseksi välttämättömät tiedot sekä viestinvälityspalvelun avulla tapahtuneen tiedoksiantamisen todentamiseksi tarpeelliset tiedot.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

Edellä 3 – 5 momentissa tarkoitettut tiedot voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla.

13 §

Palvelutuotannossa käsiteltävien tietojen säilyttäminen

Väestörekisterikeskuksen on luonnollisen henkilön tunnistuspalvelussa käsiteltävien tietojen rekisterinpitäjänä säilytettävä tunnistustapahtuman todentamiseksi tarpeelliset tiedot viisi vuotta tunnistustapahtumaa seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

Väestörekisterikeskuksen on säilytettävä 10 §:n 1 momentin nojalla ylläpitämänsä rekisterin tiedot, rekisterin tietojenkäsittelyn oikeellisuuden osoittamiseksi tarpeelliset tiedot sekä asiointivaltuuspalveluun tehtyjä kyselyjä ja niihin annettuja vastauksia koskevat tiedot, jollei käyttäjäorganisaation säilytysvelvollisuudesta muuta johdu.

Palvelutuottajan on säilytettävä 11 §:n 1 momentin mukaisen rekisterin tiedot sekä rekisterin tietojenkäsittelyn ja tiedoksiantamisen todentamiseksi tarpeelliset tiedot, ellei käyttäjäorganisaation säilytysvelvollisuudesta muuta johdu. Palvelutuottajan on säilytettävä viestinvälityspalvelun avulla välitetyt viestit kaksi vuotta, jollei käyttäjä ole niitä sitä ennen poistanut.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettut tiedot on poistettava rekisteristä välittömästi sen jälkeen, kun käsittelylle ei ole enää laillista perustetta. Rekisterinpitäjän on arvioitava mainittujen tietojen säilyttämisen tarve vähintään viiden vuoden välein, jollei laista muuta johdu.

Tietojen säilyttämisestä säädetään lisäksi arkistolaissa (831/1994).

14 §

Palvelutuotannossa käsiteltävien tietojen luovuttaminen

Sen lisäksi mitä 12 §:n 3—5 momentissa säädetään palvelutuottaja voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tukipalvelun käytöstä tallennettuja tietoja sille käyttäjäorganisaatiolle, jonka asiointipalvelun käytön tai muun asioinnin yhteydessä tiedot on tallennettu tai joka on ollut viestinvälityspalvelun avulla välitetyn viestinnän osapuolena, jos käyttäjäorganisaatio tarvitsee tietoja:

- 1) asiointipalvelunsa toimivuuden varmistamista tai parantamista varten;
- 2) asiointipalvelunsa tietoturvallisuudesta huolehtimista tai tietoturvallisuuteen kohdistuvien häiriöiden selvittämistä varten;
- 3) asioinnin yhteydessä tapahtuneen tietojen käsittelyn oikeellisuuden osoittamiseksi tai muutoin asiointia koskevien ongelmien selvittämistä varten.

Palvelutuottaja voi, jollei viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 tai 12 §:stä muuta johdu, luovuttaa tukipalvelun käytöstä tallennettuja tietoja:

- 1) henkilölle, jonka tukipalvelun käytöstä tai muusta asioinnista tiedot on tallennettu;
- 2) muuta yksilöityä tarkoitusta varten, jos henkilö, jonka tukipalvelun käytöstä tai muusta asioinnista tiedot on tallennettu, on antanut luovuttamiseen nimenomaisen suostumuksensa.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

15 §

Tietojen käsittely käyttäjäorganisaatioissa

Käyttäjäorganisaatiolla on rekisterinpitäjänä oikeus:

- 1) tämän lain säännösten rajoittamatta käsitellä palvelutuottajalta saamia tietoja;
- 2) tarjota palvelunäkymään tunnistauneelle henkilölle häntä tai hänen edustamansa luonnollisen henkilön tai organisaation asiointia koskevia henkilö- ja muita tietoja palvelunäkymää käytäen, jollei laissa toisin säädetä.

Palvelunäkymässä näytettävät tiedot haetaan käyttäjäorganisaation rekisteristä palvelunäkymään henkilötunnuksella tai muulla yksilöivällä tunnuksesta teknistä käyttöyhteyttä hyödyntäen. Käyttäjäorganisaation on välittömästi hävitettävä palvelunäkymästä sen tietojärjestelmään tullut henkilötunnusta tai muuta yksilöivää tunnusta koskeva tieto, jos sillä ei ole oikeutta käsitellä kyseistä tietoa.

Käyttäjäorganisaatio vastaa rekisterinpitäjänä palvelutietovarantoon ja palvelunäkymään saataville tuomiensa tietojen oikeellisuudesta. Palvelutuottajan vastuusta säädetään 16 §:ssä.

4 luku

Tukipalveluja ja niiden käyttöä koskevat vaatimukset

16 §

Tukipalvelujen laatu- ja tietoturvaluusvaatimukset

Palvelutuottaja vastaa tuottamansa tukipalvelun laadusta ja kustannustehokkuudesta sekä siitä, että palvelu on käyttötarkoitukseensa yleisesti soveltuva, suorituskykyinen, toimintavarma sekä mahdollisimman käyttäjäystävällinen ja esteetön. Palvelutuottajan on tukipalvelun toteuttamisessa noudatettava julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuuria ja yhteentoimivuuden kuvauksia ja määräyksiä.

Sen lisäksi mitä henkilötietolain 32 §:ssä säädetään, palvelutuottaja vastaa tukipalvelun tuottamisen edellyttämien tietojen yhdistämisen oikeellisuudesta sekä tukipalveluissa käsiteltävien tietojen tietoturvaluudesta.

Palvelutuottaja vastaa siitä, että sen tuottama tukipalvelu on suunniteltu, rakennettu ja ylläpidetty siten, että:

- 1) tuotettu palvelu on tekniseltä laadultaan hyvää ja tietoturvaluista;
- 2) se kestää normaalit odotettavissa olevat ulkoiset häiriöt ja tietoturvaluhat;
- 3) sen suorituskykyä, käytettävyyttä, laatua ja toimintavarmuutta seurataan;
- 4) siihen kohdistuvat merkittävät tietoturvaluokkaukukset ja -uhat sekä sen toimivuutta merkittävästi häiritsevät viat ja häiriöt voidaan havaita;
- 5) siihen tehtävistä muutoksista ei aiheudu ennakoimatonta häiriötä käyttäjäorganisaation tukipalvelua hyödyntävälle asiointipalvelulle tai muulle tehtävälle, jonka toteuttamisen tukena tukipalvelua hyödynnetään.

Palvelutuottajan on laadittava tarjoamastaan tukipalvelusta palvelukuvaus ja ylläpidettävä sitä. Palvelukuvauksesta tulee palvelun toiminnallisuuksien lisäksi riittävällä tarkkuudella käydä

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

ilmi, miten 1—3 momentissa säädetyt vaatimukset sekä 17 §:n 1 ja 2 momentissa säädetyt tietoturvaluusvaatimukset on tukipalvelussa toteutettu sekä tukipalveluun liittymisen vaatimukset sekä rajapintavaatimukset.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetuista tukipalvelujen laatua ja tietoturvaluusua koskevista vaatimuksista.

17 §

Tietojärjestelmiä koskevat vaatimukset

Palvelutuottajan on tarkoituksenmukaisin keinoin varmistuttava, että sen tukipalvelun tuottamiseen käytettävä tietojärjestelmä on suunniteltu, valmistettu ja toimii tietoturvaluusua ja tietosuoja koskevien lakien ja niiden nojalla annettujen säännösten sekä yhteentoimivuutta koskevien kansallisten määritysten mukaisesti.

Tukipalvelu on tuotettava ja kehitettävä siten, että perustason tai korotetun tason tietoturvaluusvaatimukset täyttävien tietojen käsittely-ympäristöjen muodostaminen on tarvittaessa mahdollista. Tietoturvaluusvaatimusten tarve ja toteutustapa tulee arvioida riskienhallintamenetelmien avulla.

Ennen käyttäjäorganisaation tietojärjestelmän liittämistä tukipalveluun palvelutuottaja voi edellyttää käyttäjäorganisaatiolta tukipalvelun tietoturvaluuden ja laadun varmistamiseksi tarpeellisten vaatimusten täyttämistä. Palvelutuottajan ja käyttäjäorganisaation on tarpeen mukaisilla ja ennalta sovitulla tietoturvaluusustoimenpiteillä sekä testauksilla varmistuttava siitä, ettei liittämällä vaaranneta käyttäjäorganisaation asiointipalvelun tai henkilötietojen taikka tukipalvelun tai niiden tuottamiseen käytetyn tietojärjestelmän tietoturvaluusua.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen tietojärjestelmien tietoturvaluusua koskevista vaatimuksista ja niiden täyttymisen toteamisesta, 2 momentissa tarkoitettusta tietojenkäsittely-ympäristöjen muodostamisesta sekä 3 momentissa tarkoitettusta käyttäjäorganisaation tietojärjestelmän liittämistä koskevista tietoturvaluusustoimenpiteistä.

18 §

Häiriöt ja häiriöilmoitukset

Jos palvelutuottajan tukipalvelun tuottamiseen käytetty tietojärjestelmä tai käyttäjäorganisaation tukipalveluun liitetty tietojärjestelmä aiheuttaa haittaa tukipalveluun käytetyn tai siihen liitetyn tietojärjestelmän toiminnalle tai tietoturvaluudelle, haittaa aiheuttavasta tietojärjestelmästä vastaavan tahon on välittömästi ryhdyttävä toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi. Tarvittaessa palvelutuottaja tai käyttäjäorganisaatio voi kytkeä tietojärjestelmänsä irti toisen ylläpitämästä järjestelmästä.

Palvelutuottajan on viipymättä ilmoitettava sen tukipalveluja käyttäville käyttäjäorganisaatioille sekä tukipalvelujen käyttäjille, jos sen tukipalveluun kohdistuu tai sitä uhkaa merkittävä tietoturvaluusuhkaus taikka muu tapahtuma, joka estää tukipalvelun toimivuuden tai häiritsee sitä olennaisesti taikka vaarantaa tietoturvaluuden toteutumisen. Ilmoituksessa on kerrottava häiriön tai sen uhkan arvioitu kesto sekä mahdollisuuksien mukaan käyttäjäorganisaation ja tukipal-

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

velun käyttäjän käytettävissä olevista suojaustoimenpiteistä. Lisäksi palvelutuottajan on ilmoitettava käyttäjäorganisaatioille ja tukipalvelun käyttäjille häiriön tai uhkan päättymisestä.

Käyttäjäorganisaation on viipymättä ilmoitettava palvelutuottajalle, jos kyseisen palvelutuottajan tukipalveluun liitettyyn käyttäjäorganisaation tietojärjestelmään kohdistuu tai sitä uhkaa merkittävä tietoturvaloukkaus taikka muu tapahtuma, joka voi vaarantaa tukipalvelun tietoturvalisyyden tai toimivuuden tai häiritä sitä olennaisesti. Ilmoituksessa on kerrottava häiriön tai uhkan sisältö, arvioitu kesto ja mahdollisuuksien mukaan suojaustoimenpiteet. Lisäksi käyttäjäorganisaation on ilmoitettava palvelutuottajalle häiriön tai uhkan päättymisestä.

Palvelutuottajan on raportoitava tukipalvelujensa toimivuudesta ja tietoturvalisyydestä säännöllisesti sekä ilmoitettava niihin liittyvistä merkittävistä poikkeamista viivytyksettä valtiovarainministeriölle tai sen osoittamalle viranomaiselle.

19 §

Varautuminen ja palvelutuotannon häiriötilanteet

Palvelutuottajien on valmiussuunnitelmin ja normaaliolojen häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä huolehdittava siitä, että toiminta ja palvelujen tuotanto jatkuvat mahdollisimman häiriöttömästi normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Ellei muussa laissa toisin säädetä, normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa noudatetaan tässä laissa tarkoitettujen palvelujen tuotannon ja käytön ensisijaisuus ja kiireellisyysmäärittelyssä sekä muussa tärkeysmäärittelyssä valtiovarainministeriön ennalta määrittelemiä periaatteita. Valtiovarainministeriön on ennen periaatteiden vahvistamista kuultava asianomaisia palvelutuottajia, niiden asiakkaita ja ministeriöitä. Valtioneuvosto päättää merkitykseltään laajakantoisista ja yhteiskunnallisesti merkittävistä periaatteista.

Palvelutuottajan varautumisvelvollisuudesta ja valtion tietohallinnon ohjauksesta sekä sähköisten palvelujen järjestämisestä poikkeusoloissa säädetään valmiuslaissa (1552/2011).

20 §

Lokirekisteri

Väestörekisterikeskuksen on tietojen käsittelyn laillisuuden varmistamiseksi pidettävä lokirekisteriä 3 §:n 1 momentin —7 kohdassa tarkoitettujen tukipalvelujen käytöstä tallennettujen tietojen käsittelystä. Lokirekisteriin on tallennettava tieto tietojen käsittelijästä, käsittelyn ajankohdasta sekä käsittelyn kohteena olleista järjestelmän tiedoista tai tietoryhmistä. Lisäksi tulee tallentaa tiedot tahosta, jolle tiedot on luovutettu 14 §:n nojalla.

Väestörekisterikeskuksen on säilytettävä lokirekisteriin tallennetut tiedot vähintään kaksi vuotta niiden tallentamisajankohtaa seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

21 §

Lokirekisterin tietojen käyttö ja luovuttaminen

Väestörekisterikeskus saa käyttää lokirekisteriin tallennettuja tietoja tukipalvelujen käytöstä tallennettujen tietojen käsittelyn seurantaan ja valvontaa sekä tietoturvallisuuden ylläpitoa varten.

Väestörekisterikeskus voi luovuttaa lokirekisteriin tallennettuja tietoja poliisi- ja esitutkintaviranomaiselle tukipalvelun käytöstä tallennettujen tietojen lain vastaista käsittelyä koskevan rikoksen selvittämistä varten, jollei yksittäisten tietojen luovuttamisesta poliisille ole toisin säädetty.

Lisäksi Väestörekisterikeskus voi, jollei viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 tai 12 §:stä muuta johdu, luovuttaa lokirekisteriin tallennettuja tietoja:

- 1) henkilölle, jota koskevat tiedot ovat olleet käsittelyn kohteena;
- 2) muuta yksilöityä tarkoitusta varten, jos henkilö, jota koskevat tiedot ovat olleet käsittelyn kohteena sekä tietojen käsittelijä, ovat antaneet luovuttamiseen nimenomaisen suostumuksensa.

5 luku

Ohjaus

22 §

Yleinen ohjaus

Valtiovarainministeriön tehtävänä on ohjata tässä laissa tarkoitettujen tukipalvelujen järjestämisestä, palvelujen laatua sekä näiden palvelujen yhteentoimivuutta ja kokonaisarkkitehtuurin mukaisuutta noudattaen julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annettua lakia. Valtiovarainministeriö vastaa tukipalvelujen palvelutuotannon yleishallinnollisesta, strategisesta sekä tieto- ja viestintäteknisen varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ohjauksesta.

Väestörekisterikeskuksen tuottaman palvelunäkymän yrityksen palvelunäkymää koskevan kokonaisuuden sisällön ja rakenteen strategisesta ohjauksesta vastaavat valtiovarainministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö yhdessä.

Maanmittauslaitoksen tuottaman, 3 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitetun hallinnon kartta-palvelua koskevan kokonaisuuden sisällön ja rakenteen strategisesta ohjauksesta vastaavat valtiovarainministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö yhdessä.

23 §

Tiedonsaantioikeus

Valtiovarainministeriöllä on oikeus saada tehtävänsä suorittamiseksi riittävät ja tarvittavat tiedot palvelutuottajilta koskien palvelutuotannon laatua ja kustannustehokkuutta sekä muita tässä laissa tarkoitettuja palvelutuotannolle asetettuja vaatimuksia.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

6 luku

Erinäiset säännökset

24 §

Oikaisuvaatimus

Palvelutuottajan tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea oikaisua palvelutuottajalta. Valtiovarainministeriön tämän lain 7 §:n nojalla tekemään päätökseen saa hakea oikaisua valtiovarainministeriöltä. (Uusi 2 mom.)

Oikaisuvaatimusmenettelystä säädetään hallintolain (434/2003) 7 a luvussa.

25 §

Tukipalvelujen kustannukset

Tukipalvelujen tuottamisesta aiheutuvat kustannukset katetaan valtion varoista ja tukipalvelun käyttö on käyttäjäorganisaatiolle maksutonta.

Käyttäjäorganisaatio vastaa itse sille tukipalvelujen käyttöön liittymisestä sekä palvelutietovarannon ja palvelunäkymän sisältämien tietojen ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista.

Viestinvälityspalvelun käyttäjäorganisaation puolesta lähettämien kirjeiden kustannuksista vastaa käyttäjäorganisaatio.

Käyttäjäorganisaatio vastaa itse vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain mukaisten tunnistuspalveluntarjoajien kanssa solmimiinsa tunnistamispalvelun tarjoamista koskeviin sopimuksiin perustuvista maksuista.

7 luku

Voimaantulo

26 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

27 §

Tehtävien järjestämistä koskeva siirtymäsäännös

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori tuottaa ja kehittää 3 §:n 1 momentin 5 ja 8 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin kuuluvaa tunnistamisen, allekirjoittamisen ja maksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelua enintään 31 päivään joulukuuta 2017, tämä päivä mukaan lukiin.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

Valtion tieto- ja viestintäteknikkakeskus Valtori tuottaa ja kehittää 3 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettua palvelua sekä pitää 11 §:ssä tarkoitettua rekisteriä enintään 31 päivään joulukuuta 2017, tämä päivä mukaan lukien, jonka jälkeen palvelutuotanto ja rekisterinpito siirtyvät Väestörekisterikeskuksen tehtäväksi 4 §:n 1 momentin nojalla.

Valtiokonttori tuottaa ja kehittää 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin kuuluvaa Suomi.fi-palvelua enintään 31 päivään joulukuuta 2017, tämä päivä mukaan lukien.

Verohallinto tuottaa ja kehittää 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin kuuluvaa sähköistä tunnistuspalvelua, jonka avulla viranomainen tai muu julkista tehtävää hoitava voi julkista tehtävää hoitaessaan tunnistaa organisaation ja sitä edustavan henkilön, enintään 31 päivään joulukuuta 2016, tämä päivä mukaan lukien, jonka jälkeen palvelutuotanto siirtyy Väestörekisterikeskukselle.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus tuottaa ja kehittää 3 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin kuuluvaa Yrityssuomi.fi -palvelua enintään 31 päivään joulukuuta 2017, tämä päivä mukaan lukien.

Valtiovarainministeriö päättää tarkemmin 2—4 momentissa säädettyjen määräaikojen puitteissa Väestörekisterikeskukselle siirrettävistä tehtävistä ja toiminnoista sekä aikatauluista.

Valtioneuvosto päättää tarkemmin 5 momentissa säädetyn määräajan puitteissa Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselta Väestörekisterikeskukselle siirrettävistä tehtävistä ja toiminnoista sekä aikatauluista.

28 §

Henkilöstöä koskeva siirtymäsäännös

Valtion tieto- ja viestintäteknikkakeskus Valtorin tuottamaan tukipalveluun liittyvien tehtävien siirtyessä valtiovarainministeriön 27 §:n 6 momentissa tarkoitetun päätöksen tai 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun asetuksen mukaisesti Väestörekisterikeskukseen, kyseisiä tehtäviä hoitava työsopimussuhteinen henkilöstö siirtyy Väestörekisterikeskukseen virkasuhteeseen. Määräaikaisessa työsuhteessa näissä tehtävissä oleva henkilöstö siirtyy palvelussuhteensa keston ajaksi Väestörekisterikeskukseen määräaikaiseen virkasuhteeseen. Työsopimussuhteessa oleva henkilö voidaan siirtää ilman hänen suostumustaan, jos hänet siirretään hänen työssäkäyntialueellaan tai työssäkäyntialueelleen. Työssäkäyntialueella tarkoitetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 9 §:n mukaista aluetta.

Työntekijä saa työsuhteessa muutoin sovellettavaa irtisanomisaikaa noudattamatta tai sen kestoajasta riippumatta irtisanoa työsopimuksen päättymään siirtopäivästä, jos hän on saanut tiedon siirrosta Valtion tieto- ja viestintäteknikkakeskus Valtorilta tai Väestörekisterikeskukselta viimeistään kuukautta ennen siirtopäivää. Jos työntekijälle on annettu tieto siirrosta myöhemmin, hän saa irtisanoa työsopimuksensa päättymään siirtopäivästä tai tämän jälkeen, viimeistään kuitenkin kuukauden kuluessa saatuaan tiedon siirrosta. Siirtyvien henkilöiden palvelussuhteen katsotaan palvelussuhde-etuuksien määräytymisen kannalta jatkuneen valtiolla yhdenjaksoisena.

Edellä 27 §:n 3—5 momentissa tarkoitettuja siirrettäviä tehtäviä virkasuhteessa hoitavan henkilöstön asemasta säädetään valtion virkamieslain (750/1994) 2 luvussa.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

29 §

Käyttövelvoitteen voimaantuloa koskeva siirtymäsäännös

Käyttöön velvoitetun käyttäjäorganisaation on:

- 1) kuvattava palvelujaan koskevat tiedot palvelutietovarantoon ja tuotava rekisteritietojaan palvelunäkymään viimeistään 1 päivänä heinäkuuta 2017;
- 2) otettava luonnollisen henkilön tunnistuspalvelu ja verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelu käyttöön viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2018;
- 3) otettava viestinvälityspalvelu käyttöön viimeistään 1 päivänä heinäkuuta 2017.

Yksityisten yhteisöjen, säätiöiden ja elinkeinonharjoittajien oikeus käyttää palvelutietovarantoa palvelujaan koskevien tietojen tarjoamiseen tulee voimaan, kun yksityisten yhteisöjen ja elinkeinonharjoittajien palvelutietovarannon käyttövaltuuksien hallintamallit ovat valmiit, viimeistään 1 päivänä heinäkuuta 2017.

30 §

Sopimuksia ja muita sitoumuksia sekä vireillä olevia asioita koskeva siirtymäsäännös

Tehtävien ja toimintojen siirtyessä Väestörekisterikeskukselle näihin tehtäviin ja toimintoihin liittyvät sopimukset ja sitoumukset ja niihin liittyvät oikeudet ja velvollisuudet sekä vireillä olevat asiat siirtyvät Väestörekisterikeskukselle.

2.

Laki

valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain (1226/2013) 2 §:n 2 momentin 3 kohta sekä 13 ja 14 §, sekä
muutetaan 3 ja 20 § § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

3 §

Velvollisuus käyttää yhteisiä palveluja

Valtion virastojen ja laitosten on käytettävä yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja, jollei valtion kokonaisarkkitehtuurin, tietohallintoon liittyvien yhtenäisen toiminnan kannalta tarpeellisten toimenpiteiden tai tieto- ja viestintätekniisten palvelujen yhteentoimivuuden taikka 2 §:n 3 momentissa tarkoitettujen seikkojen vuoksi organisaation ole välttämätöntä käyttää toiminnassaan tai sen osassa muuta palvelua. Valtiovarainministeriö päättää kuultuaan asianomaista ministeriötä ja 11 §:ssä tarkoitettua asiakasneuvottelukuntaa asiakkaan oikeudesta käyttää muita kuin yhteisiä palveluja. Jos valtiovarainministeriö ja asianomainen ministeriö ovat eri mieltä asiasta, päätöksen asiassa tekee valtioneuvosto.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan organisaatio-, toiminta- tai palvelukohtaisesti tarkempia säännöksiä yhteisten palvelujen käytön vähimmäislaajuudesta.

20 §

Yhteisten palvelujen käytön velvollisuutta koskeva siirtymäsäännös

Edellä 3 §:n 1 momentissa tarkoitettun viranomaisen on otettava 2 §:n 4 momentin nojalla säädettyssä asetuksessa tarkoitettut yhteiset perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelut käyttöön siinä laajuudessa kuin 3 §:n 2 momentin nojalla annetussa asetuksessa säädetään siinä vaiheessa, kun kyseisen viraston tai laitoksen tehtävät siirtyvät palvelukeskukseen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Helsingissä 15.6.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Pirkko Mattila ps
jäsen Thomas Blomqvist r
jäsen Antti Häkkänen kok
jäsen Mika Kari sd
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Sirpa Paatero sd
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Joonas Räsänen sd
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps
varajäsen Pertti Hakanen kesk
varajäsen Lasse Hautala kesk
varajäsen Toimi Kankaanniemi ps

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2016 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne